

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 21.4.2010
KOM(2010)173 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE
EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE**

**EUROOPA INVESTEERIMISPANGA VÄLISLAENUDE ANDMISE VOLITUSE
VAHEKOKKUVÕTTE KOHTA**

{SEC(2010) 442}

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	2
2.	EIP tehingute asjakohasus ja tõhusus piirkondade järgi	3
2.1.	Ühinemiseks valmistuvad riigid.....	4
2.2.	Naaberriigid.....	5
2.2.1.	Vahemere piirkonna naaberriigid.....	5
2.2.2.	Idapoolsed naaberriigid ja Venemaa.....	6
2.3.	Aasia ja Ladina-Ameerika.....	6
2.4.	Lõuna-Aafrika	7
3.	EIP tehingute lisandväärtus ja ELi tagatis	7
3.1.	Rahaline lisandväärtus	7
3.2.	Mitterahaline lisandväärtus	9
4.	Koostöö komisjoni ning rahvusvaheliste finantsasutuste ja Euroopa kahepoolsete finantsasutustega	9
4.1.	Koostöö komisjoniga	9
4.2.	Koostöö rahvusvaheliste finantsasutuste ja Euroopa kahepoolsete finantsasutustega	10
5.	Kokkuvõte	10

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Investeerimispannga (EIP) tegevus väljaspool Euroopa Liitu moodustab ligikaudu 10 % tema tegevuse kogumahust. 2009. aastal moodustas väljaspool ELi allkirjastatud projektide kogusumma 8,8 miljardit eurot EIP 79,1 miljardi suurusest kogurahastamisest.

Suurema osa EIP välisfinantstehingute suhtes kohaldatakse ELi eelarvetagatist, mis katab riigiriski ja poliitilisi riske. See tagatis nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega antava volitusega (nn välislaenude andmise volitus). Viimati uuendati ELi tagatist Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta otsusega nr 633/2009/EÜ¹ (edaspidi „otsus”). 2007.–2013. aasta välislaenude andmise volitus hõlmab praegu 64 riiki ja/või territooriumi (ühinemiseks valmistuvad riigid, naaberriigid, Aasia ja Ladina-Ameerika riigid ning Lõuna-Aafrika Vabariik).

EIP tegevust AKV riikides hõlmab seevastu eraldiseisev AKV-ELi partnerlusleping (edaspidi „Cotonou leping”), mida rahastab Euroopa Arengufond (EDF)².

Lisaks laenudele, mida EIP annab välislaenude andmise volituse ja Cotonou lepingu raames, võib ta oma põhikirja artikli 16 kohaselt anda kolmandates riikides omal riisikol laene investeerimisjärgu reitinguga tehinguteks.

Otsuse artiklis 9 on sätestatud, et komisjon peab esitama otsuse kohaldamise kohta vahearuande, lisades selle muutmise ettepanekud, mis põhinevad muu hulgas välishinnangul. Käesolev teatis (edaspidi „aruanne”) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokument – edaspidi koos „hinnang” – põhinevad ekspertidest koosneva juhtkomitee (Steering Committee of Wise Persons, SCWP) kontrollitud ja juhitud välishindamisel, väliskonsultandi (COWI) hinnangul ja EIP hindamisosakonna erihinnangutel. Hinnangus tutvustatakse ja hinnatakse praeguse volituse kohaselt kuni 2009. aasta lõpuni toimunud EIP rahastamistegevust. Komisjoni talituste töödokumendis on üksikasjalikult tutvustatud ka EIP välisrahastamisega seotud tegevust 2009. aastal. Kogu pakett koosneb seega otsuse artikli 9 kohasest vahearuandest ja otsuse artikli 6 kohasest 2009. aasta aruandest. Käesoleva aruande tulemuste põhjal on koostatud otsuse muutmissettepanek, mis on esitatud aruande lisas.

2. EIP TEHINGUTE ASJAKOHAUS JA TÕHUSUS PIIRKONDADE JÄRGI

Hinnangus leiti, et ajavahemikul 2000–2009 volituse kohaselt tehtud EIP tehingud olid kooskõlas Euroopa Liidu välispoliitika tegevussuundadega, kuid tunnistati, et need olid oma määratluse poolest üldist laadi, võimaldades EIP-l sekkuda enamikus investeerimisvaldkondades. Hinnangu kohaselt oleks eesmärkide seadmine strateegilisse tähtsusjärjestusse aidanud ELi peamisi poliitilisi eesmärke paremini saavutada. Seepärast soovitakse hinnangus määrata selgemini kindlaks, kuidas ELi poliitilisi eesmärke EIP tegevuse kaudu ellu viia.

¹ Otsus, millega Euroopa Investeerimispanngale antakse ühenduse tagatis ühenduseväliste projektidele antavatest laenudest ja laenuagatistest tekkida võiva kahjumi puhuks (ELT L 190, 22.7.2009, lk 10).

² Lisaks sellele on EIP teinud AKV riikides laenude andmiseks kättesaadavaks omavahendid, mida katab liikmesriikide tagatis.

Lisaks sellele järeltati hinnangus, et praegune süsteem, mille kohaselt määratakse piirkondlikud eesmärgid kindlaks volituse andmise otsuse põhjendustes, on võrdlemisi jäik, sest selles ei võeta arvesse ELi poliitika arengut, prioriteete ega asjaolude muutumist. Samal ajal kaasneb olemasoleva süsteemiga oht, et EIP-l on liiga palju eesmärke, mis piirab EIP võimalust pakkuda lisandväärtust valdkondades, milles tal on suhteline eelis.

Järgmises tabelis on esitatud EIP sõlmitud ja ELi tagatisega kaetud tehingute summad piirkondade järgi. 2009. aasta lõpul, kui volituse seitsmeaastasest kehtivusajast oli kulunud kolm aastat ehk 43 %, moodustasid sõlmitud tehingud kokku 46 % volituse üldisest ülemmäärast. Piirkondlikud erinevused on siiski suured: volitust on kõige rohkem kasutatud ühinemiseks valmistuvates riikides ja Aasias, keskmiselt lõunapoolsetes naaberriikides ja Ladina-Ameerikas ning vähe idapoolsetes naaberriikides ja Venemaal. Võttes arvesse volituse täitmisel seni tehtud edusamme ja EIP rahastamise ettepoole toomist kriisi tõttu, mis jätkub tõenäoliselt kogu 2010. aasta jooksul, on eriti ühinemiseks valmistuvate riikide ning Aasia ja Ladina-Ameerika piirkondade puhul võimalik, et EIP saavutab teatava piirkondliku ülemmäära enne volituse kehtivusaja lõppu.

Tabel 1. 2007.–2013. aasta volituse kohased assigneeringud 2009. aasta lõpus

	Rahastamise ülemmäär 2007.– 2013. aastal (miljonites eurodes)	Sõlmitud tehingute netomaht 31.12.2009 seisuga (miljonites eurodes)	Sõlmitud tehingute netomaht 31.12.2009 seisuga (protsent ülemmäärast)
Ühinemiseks valmistuvad riigid	8 700	5 262	60
Lõunapoolsed naaberriigid	8 700	3 860	44
Idapoolsed naaberriigid ja Venemaa	3 700	403	11
Aasia	1 000	616	62
Ladina-Ameerika	2 800	1 305	47
Lõuna-Aafrika	900	483	54
Kokku	25 800	11 929	46

Komisjoni talituste töödokumendis on üksikasjalikult analüüsitud EIP volituse kohase rahastamistegevuse valdkondlikku jaotust nii üldiselt kui ka piirkonna järgi ning esitatud väljamaksemäärad.

2.1. Ühinemiseks valmistuvad riigid

Ühinemiseks valmistuvaid riike hõlmav volitus on piirkondlikest volitustest kõige ulatuslikum, sest EIP võib toetada ühinemislepingute ja Euroopa partnerluslepingute ning stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingute üldisi prioriteete.

EIP laenude andmine nii ühenduse tagatise alusel kui ka panga omal riisikol suurenes praegustes ühinemiseks valmistuvates riikides ajavahemikul 2000–2009 oluliselt, eelkõige aktiivsema tegevuse tõttu Türgis (ajavahemiku 2000–2007 algusaastatel oli tehingute maht

keskmiselt 500 miljonit eurot aastas, kuid 2008. ja 2009. aastal üle 2,5 miljardi euro aastas). 2009. aastal oli EIP laenude kogumaht ühinemiseks valmistuvates riikides 4,3 miljardit eurot, millest 2,9 miljardit eurot oli kaetud ELi tagatisega.

Peamine tegevusvaldkond on transpordisektor, mille osakaal moodustas eelmise volituse alusel antud laenude kogumahust 50 % ja moodustab praeguse volituse alusel seni antud laenudest 39 %. Sellele järgnevad üldised laenud (enamasti VKEdele), mille maht kasvas kahe volituse jooksul 22 %-lt 30 %-le. Tegevuse oluline suurenemine VKEde sektoris viimasel paaril aastal tulenes vajadusest toetada Kesk- ja Ida-Euroopa finantssektorit, et rahastada finantskriisi ajal reaalmajandust. Seetõttu tegi EIP rahvusvaheliste finantsasutuste ühise tegevuskava raames tihedat koostööd Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) ja Maailmapanga grupiga. 2008. ja 2009. aastal oli ühinemiseks valmistuvates riikides VKEde rahastamiseks allkirjastatud üldiste laenude maht 3,8 miljardit eurot, mis moodustas 49 % EIP tehingute kogumahust. Aasta jooksul tehtud väljamaksete maht oli sellest tulenevalt kaks korda suurem kui 2007. aastal.

Hinnangus leiti, et EIP on ühinemiseks valmistuvaid riike laienemisprotsessi raames oluliselt toetanud, rahastades asjakohaseid projekte ja edendades Euroopa Liidu poliitikat. Keskkonnainfrastruktuuri jaoks antud laenude osakaal on siiski olnud väike (esimese volituse alusel 4 % ja teise alusel 2 % laenude kogumahust) ja seda tuleks oluliselt suurendada, võttes arvesse sellele valdkonnale ühenduse õigustikus omistatud tähtsust ja sellest tulenevate kohustuste täitmiseks vajalike investeeringute suurust. Keskkonnainfrastruktuuri projektidel oli eriti madal väljamaksemäär, kuna need on keerukad ja tekitavad halduskoormust, mistõttu peab EIP suurendama selle valdkonna projektide ettevalmistamiseks ja järelevalveks eraldatavaid vahendeid, sealhulgas tehnilist abi. Hinnangus leiti, et EIP oleks mitmel juhul saanud projektide elluviijatel aidata projekte välja töötada, kui tal oleks olnud rohkem töötajaid ja tehnilise abi vahendeid; hinnangus hoiduti siiski konkreetset soovitamast, et EIP osaleks üldisemas institutsioonide väljaarendamises, mis ei kuulu mingil juhul tema pädevusse.

2.2. Naaberriigid

2.2.1. Vahemere piirkonna naaberriigid

Vahemere piirkonnas, eriti pärast FEMIP³ loomist, keskendus EIP erasektori ja soodsa keskkonna arendamisele, sealhulgas majanduse infrastruktuuri investeeringutele transpordi, energia, keskkonna ja telekommunikatsiooni valdkonnas. Pärast FEMIP loomist 2002. aastal ja selle tugevdamist 2006. aastal on EIP tegevust hakatud järjest enam tunnustama Euroopa – Vahemere piirkonna poliitika ning Vahemere Liidu väärtusliku osana. Aastane laenumaht suurenes keskmiselt 773 miljonilt eurolt 2000.–2002. aastal 1,378 miljardi euroni 2007.–2009. aastal. Kuigi eelmise volituse alusel antud EIP laenude maht jõudis üldise ülemmäärani ja praeguse volituse kohased laenumäärad on ootuspärased, on EIP omal riisikol põhinevate Vahemere piirkonna partnerlusrahastute kasutamine seni olnud aeglasem. EIP juhatajate nõukogu on kõnealuste omal riisikol põhinevate rahastute raames teinud aastatel 2007–2013 kättesaadavaks kokku 2 miljardit eurot,⁴ millest üksnes 14 % oli 2009. aasta lõpus seotud kulukohustustega.

³ Euroopa – Vahemere piirkonna partnerlusrahastu.

⁴ Ajavahemikul 2000–2006 tehti esimese Vahemere piirkonna partnerlusrahastu raames kättesaadavaks 1 miljard eurot, millest 0,63 miljardit eurot seoti kulukohustustega.

FEMIP raamistik, millega seotakse EIP laenud Euroopa Liidu eelarvest tehniliseks abiks ja riskikapitaliks ette nähtud toetustega ning kaasatakse partnerriigid EIP tegevuse strateegilisse planeerimisse, tähendab seda, et EIP tegevus on tihedalt seotud Euroopa Liidu poliitiliste prioriteetidega.

Praeguse volituse kohaselt erasektorile antud laenud moodustasid allkirjastatud laenude kogumahust 35 % võrreldes eelmise volituse kohase 23 %-ga. Kasv tulenes VKEdele antud üldistest laenudest (mis moodustasid 16 % uue volituse kohaselt antud laenude kogumahust), erasektori tööstusinvesteeringutest (10 %) ja erasektori kaasamisest avaliku ja erasektori partnerluste kaudu keskkonna- ja muu infrastruktuuri projektidesse (9 %). Peale selle on EIP viimasel kolmel aastal edukalt rakendanud FEMIP erivahendit, mille raames rahastab EIP suurema riskiga erasektori tehinguid Vahemere piirkonna riikides. EIP laenutegevust Vahemere piirkonna riikides täiendasid erakapitali investeeringud, mille suurus oli viimasel viiel aastal keskmiselt 44 miljonit eurot aastas. Kohaliku erasektori arengut tuleks siiski veel rohkem toetada, sest see on Vahemere piirkonna riikide peamine prioriteet. Toetust vajavad ka Vahemere Liidu suurprojektid.

2008. aasta mais esitas komisjon ettepaneku muuta Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi määruse⁵ artiklit 23. Ettepaneku vastuvõtmine võimaldaks kasutada FEMIP raames varem antud laenude tagasimakseid, et rohkem toetada Vahemere piirkonna riikide erasektorit. Euroopa Parlament võttis ettepaneku vastu, kuid nõukogu on selle läbivaatamisega viivitanud.

2.2.2. *Idapoolsed naaberriigid ja Venemaa*

EIP andis ülemmäärast vähem laene nii Venemaad hõlmava esimese⁶ (85 % eraldatud 100 miljonist eurost) kui ka Venemaad, Ukrainat ja Moldovat hõlmava teise volituse alusel (46 % eraldatud 500 miljonist eurost). Järgmise ja praeguse volituse alusel oli 2009. aasta lõpus antud laenudena vaid 11 % eraldatud 3,7 miljardist eurost. 2010. aasta esimeses kvartalis sõlmiti kolm uut tehingut, millega volituse kasutamine suurenes 748 miljoni euroni ehk 20 %-ni eraldatud summast. Esimese volituse alusel allkirjastatud laenud maksti täies ulatuses välja, samal ajal kui teise volituse alusel allkirjastatud laenudest oli 2009. aasta lõpuks välja makstud kolmandik. Praeguse volituse alusel allkirjastatud laenudest oli 2009. aasta lõpuks välja makstud 29 %.

Laenude aeglasel kasutamisel on mitu põhjust, eelkõige volituste kitsas valdkondlik ulatus, kriisis kannatada saanud partnerriikide poliitiline ja majanduslik keskkond, piirkonna projektide elluviijate piiratud investeeringud volitusega hõlmatud valdkondades⁷ ning EBRDga kaasrahastamise korraldamiseks nõutav aeg. Mitu investeeringut lükkus edasi ka projektide halva ettevalmistuse ja piirkonna projektide elluviijate piiratud rakendamissuutlikkuse tõttu. Lisaks jäeti mitu Venemaa transpordisektori projekti ootele teetasude ja veotariifide ning üle Siberi lendamise õigusega seotud vaidluste tõttu Euroopa Liidu ja Venemaa vahel.

Komisjoni, EIP ja EBRD koostööd reguleeriva vastastikuse mõistmise memorandumini suhteline jäikus ning EIP piiratud personaliressursid on vähendanud EIP sekkumise tõhusust

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1638/2006, millega kehtestatakse üldsätted Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi loomise kohta.

⁶ Põhjamõõtme keskkonnapartnerlus.

⁷ Otsuse kohaselt peaks EIP keskenduma idapoolsetes naaberriikides ja Venemaal transpordi-, energia-, telekommunikatsiooni- ja keskkonnainfrastruktuurile. Idapoolsetes partnerriikides VKEde rahastamise otsus tehti alles hiljuti.

kõnealusel piirkonnas. Komisjon, EIP ja EBRD vaatavad vastastikuse mõistmise memorandumit praegu läbi, et koostööd tõhustada.

2.3. Aasia ja Ladina-Ameerika

Otsusega on sõnaselgelt nõutud, et Aasiat ja Ladina-Ameerikat hõlmava volituse eesmärgid, mida praeguse volituse raames laiendati, tuleb uuesti läbi vaadata, et need ei hõlmaks üksnes ELi kohaloleku toetamist välismaiste otseinvesteeringute ning tehnoloogia- ja oskusteabe siirde kaudu, vaid ka keskkonnasäästlikkust (sealhulgas kliimamuutusi) ja energiapuuduse leevendamist. Peale selle nõuti, et EIP viiks oma tegevuse järk-järgult kooskõlla Euroopa Liidu koostööstrateegiaga ning laiendaks rahastamist uutesse riikidesse, sealhulgas vähem jõukatesse riikidesse.

EIP sidus kulukohustustega eelmise volituse alusel Aasia ja Ladina-Ameerika riikidele eraldatud kogu summa ning on juba kulukohustustega sidunud üle 50 % praeguse volituse ülemmäärast. Ladina-Ameerikas anti enamik praeguse volituse kohaseid laene (93 %) telekommunikatsiooni- ja tootmissektorile, et toetada Euroopa Liidu kohalolekut. Samal ajal on EIP allkirjastanud mõned laenud keskkonnasäästlikkuse toetamiseks, eriti taastuvenergia valdkonnas (7 %). Aasias anti enamik laene taastuvenergia tootmiseks ja loodusõnnetuste tagajärgede leevendamiseks (76 %) ning ülejäänud osa anti välismaisteks otseinvesteeringuteks. EIP on sõlminud ka kaks suurt tehingut omal riisikol: 500 miljoni euro suurune raamlaen kliimaprojektide elluviimiseks Hiinas ja laen hüdroenergiaprojekti toetamiseks Panamas. EIP tegevuse raskuspunkti nihkumine keskkonnasäästlikkust toetavate lisandväärtusega tehingute suunas on Aasias olnud rahuldav, kuid Ladina-Ameerikas tuleks olukorda parandada. Nendes piirkondades on väljamaksemäärad kõrgeimad (80 % eelmise volituse kohaselt kulukohustustega seotud summadest), mis kajastab ka erasektori projektide võrdlemisi suurt osakaalu, kuna nende puhul tehakse väljamaksed sageli kiiremini kui näiteks suurte avaliku sektori infrastruktuuriprojektide puhul.

Hinnangus leiti, et kuna Aasiat ja Ladina-Ameerikat hõlmav volitus on väikese ulatusega, EIP personali arv on piiratud ja vahendid soodustuste tegemiseks puuduvad, on EIP-l väga keeruline saavutada Aasiat ja Ladina-Ameerikat hõlmava volituse arvukaid eesmärke. EIP-l on näiteks keeruline anda laenu vähem jõukatele riikidele, eriti neile, kes peaksid laenusoodustuste saamiseks täitma ranged nõuded. Lisaks sellele leiti, et eraldi eesmärgina ei ole põhjust säilitada ELi kohaloleku, eriti välismaiste otseinvesteeringute toetamist, kuna EIP võib seda tegevust rahastada omal riisikol ja kuna sellise tegevuse lisandväärtus on väiksem kui teistel prioriteetidel, mida EIP volituse kohaselt toetab, näiteks toetus kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohandamiseks ning vahendite tõhusaks kasutamiseks.

2.4. Lõuna-Aafrika

Lõuna-Aafrikas katsid EIP allkirjastatud laenud eelmise volituse alusel eraldatud summa täielikult ja EIP on juba kulukohustustega sidunud 54 % praeguse volituse alusel eraldatud summast. EIP tegevus on keskendunud avalikele infrastruktuuriprojektidele (taskukohastele sotsiaalkorteritele ja nendega seotud linnainfrastruktuurile) ning VKEdele antavatele üldistele laenudele. Laenutegevuse kõrval on EIP-l olnud oluline roll ka nõustajana komisjon moodustatud riskikapitalifondides.

EIP tehingud Lõuna-Aafrikas olid eriti tõhusad avalikus sektoris, kus oli suur investeeringuvajadus majanduse ja sotsiaalse infrastruktuuri valdkondades. Erasektori tehingud olid kõige tõhusamad siis, kui need toimusid koostöös kohalike

finantsvahendajatega. EIP sai toetada ka piirkondlikku integratsiooni, kasutades ära võimalikku koosmõju Cotonou lepingu kohase tegevusega.

3. EIP TEHINGUTE LISANDVÄÄRTUS JA ELI TAGATIS

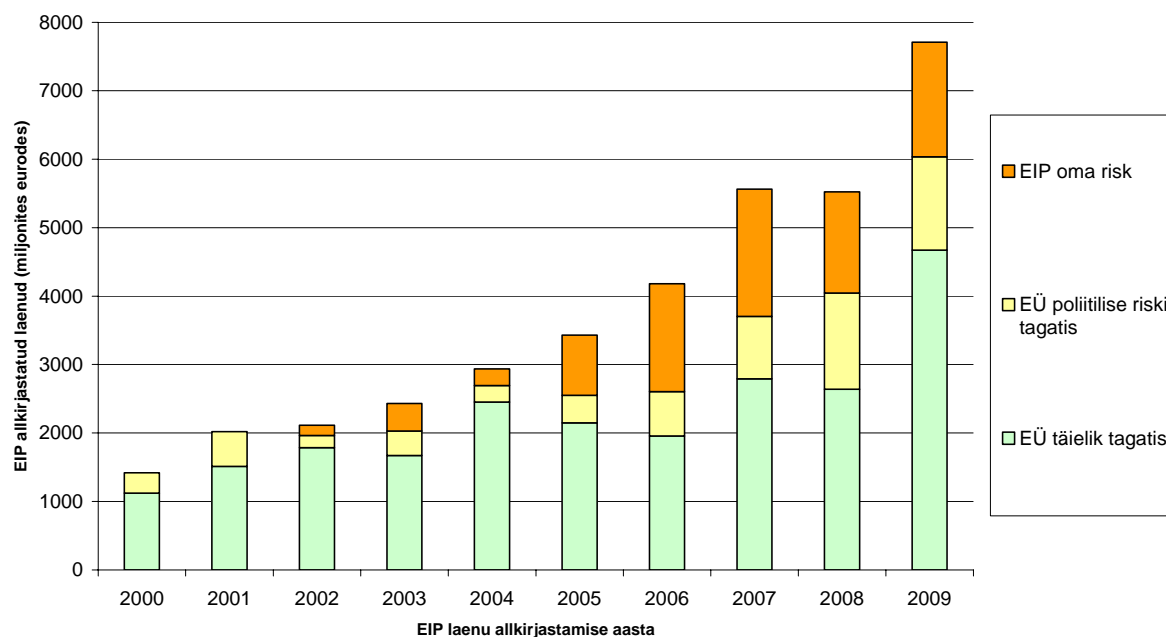
3.1. Rahaline lisandväärtus

EIP tagab rahalise lisandväärtuse peamiselt seeläbi, et pakub suuri laenusummasid, millel on pikem tagasimaksmisperiood ja soodsad ajapikenduse tingimused, mida turul ei pakuta. Hinnangus leiti, et lisandväärtus on eriti suur avaliku sektori tehingute, eelkõige infrastruktuuriinvesteeringute puhul. Erasektoris on EIP laenudel tänu pikemale tagasimaksmisperioodile lisandväärtus eelkõige vähem arenenud finantsturuga riikides. Leiti, et lühema tagasimaksmisperioodiga erasektori laenude rahaline lisandväärtus seisneb pigem soodustavas toimes, sest need aitavad leida kaasrahastajaid. EIP tagatud laenude lisandväärtus oli ELi välismaiste otseinvesteeringute toetuseks antud laenude puhul üsna piiratud, sest nende puhul on kommertspankade rahastamine tavatingimustel hõlpsamini kättesaadav.

Ühenduse tagatis oli peamine vahend, mis võimaldas EIP-l eri riikides paljudele laenvõtjatele laenu anda, kuna EIP võis tegutseda suurema riskiga riikides ja teha suurema riskiga tehinguid ning tagatis muutis finantstingimused laenuvõtjate jaoks ahvatlevamaks. Seepärast peaksid komisjon ja EIP läbi vaatama piirmäärad, mis on tagatislepinguga kehtestatud kohaliku omavalitsuse riskiga seotud tehingutele, kuna leiti, et piirmäärad vähendavad väiksemate omavalitsusüksuste võimalust laenu saada, eriti mõnes riigis, nagu Lõuna-Aafrika Vabariigis.

Otsusega nähti ette, et EIP peab suurendama väljaspool Euroopa Liitu ELi tagatiseta tehtavate tehingute mahtu. EIP on näinud ühinemiseks valmistuvate riikide, Vahemere piirkonna ja idapoolsete naaberriikide, sealhulgas Venemaa jaoks ette olulised valdkonnaülesed vahendid omal riisikol antavate laenude jaoks. Lisaks sellele loodi 3 miljardi euro suurune omal riisikol põhinev energiasäästvuse ja energiapuulgeoleku rahastu, mis on muu hulgas mõeldud kliimamuutustega seotud probleemide lahendamiseks. EIP omal riisikol põhinev rahastamine piirdub siiski investeerimisjärgu reitinguga riikidega ja investeerimisjärgu reitinguga struktuuridega sellistes riikides, mille reiting on allapoole investeerimisjärgu reitingut (nt Türgi), sealhulgas ELi välismaised otseinvesteeringud. EIP on viimasel kolmel aastal suurendanud omal riisikol põhinevate välistehingute mahtu, kuigi need on peamiselt keskendunud ühinemiseks valmistuvatele riikidele (Türgi ja Horvaatia suure vastuvõtuvõime tõttu) ja Hiinale.

Tabel 2. EIP laenutegevus aastatel 2000–2009 tagatise liigi alusel

Hinnangus leiti, et EIP volitusega hõlmatud piirkondades on investeringuvajadus nii suur, et tagatud laene, mille andmist piirab Euroopa Liidu järjest pingelisem eelarve, tuleb eelkõige investimisjärgu reitinguga riikide ja tehingute puhul täiendada suure hulga EIP omal riisikol põhinevate laenudega. Suurendades EIP suutlikkust teha välistehinguid omal riisikol, saab EIP anda oma bilanssi kasutades selget lisandväärtust ning keskenduda samal ajal ELi tagatisega EIP tehingute puhul riikidele ja tehingutele, mille jaoks on kapitaliturgudel raskem raha hankida.

Lisandväärtuse suurendamiseks saaks kasutada ka võimalust anda volituse raames tagatise (volituse raames see võimalik alates 2007. aastast, kuid EIP ei ole volituse alusel allkirjastanud veel ühtki tagatistehingut) kooskõlas EIP senise tegevusega AKV riikides, eelkõige eesmärgiga pakkuda finantsvahendajatele kapitalipiirangute leevendamiseks tagatise. Peale selle järeltas EIP hindamisosakond, et EIP tehingute lisandväärtus suureneks, kui EIP tegeleks rohkem finantssektori arendamise ning kohalikus väeringus rahastamisega. Viimane eeldab siiski kohaliku võlakirjade ja võlakohustuste turu või vahetuslepingute turu olemasolu.

3.2. Mitterahaline lisandväärtus

Peale laenuvõtjatele antud olulise rahalise toetuse annab EIP positiivse panuse oma hindamisprotsessiga, mis põhineb ELi nõuetel (eelkõige keskkonnanõuetel ja riigihanke-eeskirjadel) ning EIP projektidega tegelevate töötajate tehniliste ja majandusalaste eriteadmistel. Lisandväärtus oli suurem siis, kui EIP andis projekti ettevalmistamiseks tehnilist abi või tõstis lepingutingimustega projekti kvaliteeti. Mõned puudused tuvastati järelevalvetapis, eriti seoses lepinguliste kohustuste täitmise järelevalvega ning finantsvahendajate kaudu tehtavate tehingute järelevalvega.

Hinnangus järeldati, et lisandväärtust saab suurendada, eriti kui eraldada rohkem vahendeid projektide ettevalmistamiseks ja elluviimiseks ettenähtud tehniliseks abiks ning projektide tõhusamaks järelevalveks. Lisaks peab EIP pärast otsuse jõustumist 2009. aasta juulis

tõhustama Euroopa Liidu arengupoliitika eesmärkide toetamist. See on raske ülesanne, kuna EIP ärimudel ei sobi sellise ressursimahuka tegevuse jaoks nagu arengu rahastamine. See nõuaks muu hulgas, et suurendataks EIP suutlikkust hinnata projektide sotsiaalseid ja arenguga seotud tahke, sealhulgas inimõiguste ja konfliktidega seotud riske, ning edendada kohapeal tegutsedes aktiivselt konsultatsioone kohalikul tasandil. Peale selle peaks EIP kindlaks määrama arengupoliitika eesmärkide tulemuslikkuse näitajad.

4. KOOSTÖÖ KOMISJONI NING RAHVUSVAHELISTE FINANTSASUTUSTE JA EUROOPA KAHEPOOLSETE FINANTSASUTUSTEGA

4.1. Koostöö komisjoniga

Hinnang näitab, et kuigi EIP ja komisjoni koostöö oli enne 2000. aastat väga piiratud, on see ajavahemikul 2000–2009 järk-järgult suurenenud. Koostöö toimub eri tasanditel, alates poliitilisest dialoogist ning lõpetades ühisprogrammide ja kohapealse koostööga, sealhulgas Euroopa Komisjoni delegatsioonide osalusel. Koostöö tingimused on sätestatud nende kahe institutsiooni vahel hiljuti sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumis. Sellegipoolest leitakse, et koostööd saab tõhustada institutsioonide tegevuse täpsema kindlaksmääramisega ning kavandamise ja rakendamise etapi parema kooskõlastamise ja integreerimisega.

Komisjoni ja EIP koostöö näide on FEMIP, millega kaasneb tõhusam dialoog FEMIP korralduskomitees ja ministrite kohtumistel ning mis hõlmab riskikapitali ja tehnilise abi ühisprogramme. Komisjon on ühinemiseelse abi rahastamisvahendi, Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi ning arengukoostöö rahastamisvahendi raames hiljuti loonud ka mitu finantsmehhanismi, et ühendada EIP, EBRD ja Euroopa teiste mitme- ja kahepoolsete finantsasutuste eelarvest antavad toetused ja laenud. Kõnealused mehhanismid on aidanud tõhustada abi, edendada koostööd ja parandada ressursside kasutamise tulemuslikkust partnerriikides, ent nende toimimine võiks olla veelgi paremini kooskõlastatud.

Lõpuks leiti hinnangus, et tagada tuleb süstemaatilisem dialoog, sealhulgas oluliste strateegiliste dokumentide üle. ELi institutsioonid (komisjon ja Euroopa vastloodud välisteenistus) peaksid EIPd tihedamalt kaasama poliitika kujundamisse ning riigi- ja sektoristrateegiate väljatöötamisse, kusjuures viimased peaksid olema aluseks EIP tegevusstrateegiatele. Projektide tasandil tuleks tugevdada artikli 19 kohast konsulteerimismenetlust, mille eesmärk on tagada projektide kooskõla Euroopa Liidu poliitikaga enne EIP lõpliku heakskiidu andmist, esitades rohkem teavet selle kohta, kuidas tehing aitab saavutada Euroopa Liidu poliitilisi eesmärke.

4.2. Koostöö rahvusvaheliste finantsasutuste ja Euroopa kahepoolsete finantsasutustega

Otsusega on konkreetselt ette nähtud, et järjest suurem arv EIP tehinguid tehakse koostöös rahvusvaheliste finantsasutuste või Euroopa kahepoolsete finantsasutustega. EBRDga (ja komisjoniga) koostöö tegemise erinõue on sätestatud idapoolsete naaberriikide, Venemaa ja Kesk-Aasia puhul.

Hinnang näitab, et EIP ning rahvusvaheliste finantsasutuste või Euroopa kahepoolsete finantsasutuste kaasrahastamine suurenes viimastel aastatel oluliselt, jõudes 2009. aastal 60 %-ni EIP volituse kohasest kogurahastamisest. EIP on vaatlusalusel perioodil eri tegevuspiirkondades järk-järgult sõlminud (kahe- ja mitmepoolseid) vastastikuse mõistmise memorandumeid peamiste rahvusvaheliste finantsasutuste ja Euroopa kahepoolsete

finantsasutustega. Mõned vastastikuse mõistmise memorandumid jõustasid praeguse volituse kehtivusaajal: idapoolseid naaberriike, Venemaad ja Kesk-Aasiat käsitlev memorandum komisjoni ja EBRDga, naabruspoliitika investeerimisrahastu raamleping ning Vahemere piirkonda ja Aafrikat käsitlev vastastikuse usalduse memorandum KfW ja AFDga. Nendes memorandumites võeti suuremad koostöökohustused tegevustasandil. Kaasrahastamise ja koostöö suurenemine on parandanud rahvusvaheliste finantsasutuste poolt projektidele ja sektoritele esitatavate tingimuste kooskõlastatust, nagu on nõutud otsusega.

Koostöö vormi kohta leiti hinnangus, et paralleelse kaasrahastamise asendamine ühisrahastamisega võib olla teatavatel juhtudel laenuvõtjate huvides ning ühtlasi suurendada rahvusvaheliste finantsasutuste antava rahalise toetuse tõhusust. Sellega seoses peaks EIP jätkuvalt suurendama EIP ning teiste rahvusvaheliste finantsasutuste ja Euroopa kahepoolsete finantsasutuste vahelist usaldust, nagu seda Euroopa Liidu peamiste finantsmehhanismide puhul ühinemiseelse abi rahastamisvahendi, Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi ning arengukoostöö rahastamisvahendi raames praegu ka tehakse. See vähendaks kaasrahastajate tegevuse kattumist ning lihtsustaks projektide väljatöötamist, rakendamist ja järelevalvet projektide elluvijate jaoks, vähendades nende halduskoormust. Tuleks jätkata Euroopa Liidu heade tavade edendamist, näiteks keskkonna ja riigihangete valdkonnas, võttes samal ajal arvesse kohalikke süsteeme ja tõhustades nende kasutamist kooskõlas abi tõhusust käsitleva Pariisi deklaratsiooni ja Accra tegevuskava põhimõtete ning eesmärkidega.

5. KOKKUVÕTE

EIP välislaenude andmise volitus, mida toetab ELi tagatis, on osutunud Euroopa Liidu välispoliitika eesmärkide saavutamisel tõhusaks vahendiks, mille kaudu rahastatakse partnerriikide asjakohaseid projekte. Samal ajal osutab laienev ja järjest suuremaid eesmärke püstitav Euroopa Liidu välistegevuse kava vajadusele parandada poliitika kooskõlastatust ja toetada partnerriike rohkem, näiteks kliimamuutuste vastases võitluses ja ressursside kasutamise tõhustamisel, millest on saanud Euroopa Liidu üldprioriteet.

Poliitika kooskõlastatust saab parandada, viies volituse ulatuse vastavusse EIP suhteliste eeliste ja olemasolevate vahenditega ning tõhustades poliitilisi suuniseid, et tagada EIP suurem roll Euroopa Liidu poliitika toetamisel.

Rakendamise kohta leitakse hinnangus, et EIP tehingud on olnud tõhusad, kuid neid saab veelgi tõhustada, suurendades EIP suutlikkust toetada projekti elluvijaid kogu projekti olelutsükli jooksul. Projekti elluvijate tõhusam toetamine muutub üha olulisemaks, võttes arvesse seda, et Euroopa Parlament ja nõukogu pööravad varasemast suuremat tähelepanu vajadusele suurendada projektide mõju sotsiaalsele ja majanduslikule arengule. Selle eesmärgi saavutamiseks peab EIP suurendama välistegevusega seotud töötajate arvu ning parandama täiendavate toetuste kättesaadavust.

Käesolevale teatisele, ekspertidest koosneva juhtkomitee aruande järeldustele ning välishinnangule tuginedes esitab komisjon õigusakti ettepaneku, mille eesmärk on viia EIP välistegevus paremasse kooskõlla Euroopa Liidu poliitiliste eesmärkidega ning suurendada selle lisandväärtust otsusega hõlmatud ajavahemiku (2007–2013) teisel poolel.